

of markets and states in shaping migration are obviously acknowledged, but more importantly the model is intended to be used to assess how migration shapes markets and state formation. Economic, social, political and cultural changes have an impact on the migration patterns, but the opposite is also true. However, the incorporation of migration in these bigger debates remains absent. Can the CCMR model convince scholars to do so?

The book proved to a skeptical of quantitative approaches like myself, that it has a lot of potential. Given the scale of the ambitions, the CCMR model opens itself for a lot of critique. Yet the authors are well aware of the shortcomings and did not fall in the trap to draw too far-fetched conclusions. Critiques are used to adjust the model which can only improve by extending the comparison through space and time and making more explicit how migration influences social, political and cultural change. A good starting point would be to link the CCMR model to other macro-scale approaches to world history, such as world system analysis. Applying this to African migrations seems like a nice challenge! The book is a very interesting read for both scholars in migration history and world historians alike and will hopefully reach beyond.

Torsten Feys, Free University Brussels

Saartje Vanden Borre, *Toga's voor 't Hoge. Geschiedenis van de Leuvense universiteit in Kortrijk* (Leuven: Universitaire Pers Leuven, 2015), 183 p. ISBN 9 789462 700406.

Bezien met een Nederlandse blik is het een wonder dat de Katholieke Universiteit Leuven Afdeling Kortrijk (in de wandeling Kulak geheten) vijftig jaar na haar oprichting in 1965 nog altijd bestaat en aanleiding is geworden voor de uitgave van de hier besproken geschiedenis. Want een succes kan deze universitaire instelling toch moeilijk worden genoemd. Zij was het resultaat van een succesvolle lobby van de bisschop van Brugge en de burgemeester van Kortrijk die de handen ineen hadden geslagen. De een wilde een katholieke West-Vlaamse elite vormen en met een campus in Brugge of Kortrijk voorkomen dat de jongeren in zijn diocesis aangewezen waren op de vrijzinnige rijksuniversiteit in Gent, de ander wilde de economie van de provincie een impuls bezorgen. Of de economie erdoor werd gestimuleerd, blijkt uit deze studie niet echt. Duidelijk is wel dat van de vorming van een katholieke West-Vlaamse elite niet veel is gekomen.

De Campus Kortrijk werd ontworpen voor 5000 studenten. Dit aantal was destijds voor de Belgische regering de norm voor een kleine universiteit. Maar Kortrijk trok veel minder studenten dan was gehoopt en verwacht. In 1982 telde

de campus voor het eerst meer dan duizend studenten, enkele jaren later zakte hij weer door deze grens. Pas in 2006 werd de grens van duizend studenten opnieuw gepasseerd. Het aantal van 1500 studenten is nog altijd niet gehaald. Aanvankelijk dacht de staf in Kortrijk dat de aanwezigheid van de campus ertoe had geleid dat het aantal West-Vlaamse studenten licht was gegroeid. Na enige tijd bleek echter dat voor de jongeren in de provincie de katholieke identiteit van de campus steeds minder belangrijk werd. De jongeren die wilden studeren, kozen massaal voor Gent, dat met het openbaar vervoer bovendien beter bereikbaar was dan Kortrijk.

Na een fraai historisch exposé over de politieke en universiteitspolitieke ontwikkelingen die tot de opening van de Campus Kortrijk leidden, laat auteur Saartje Vanden Borre zien dat deze zich in de loop van zijn bestaan herhaaldelijk opnieuw heeft moeten legitimeren. Pas in 2002 profileerde de Campus Kortrijk zich als 'opstapcampus' voor de Vlaamse jeugd. Dit is opmerkelijk, omdat hij van meet af aan niets anders was – zij het dan slechts voor een klein deel van deze jeugd. In België was er in 1965 met de universitaire expansiewet immers voor gekozen de universiteit dichterbij de doelgroep van nieuwkomers in het academisch milieu te brengen. Naast de vier bestaande universiteiten in Gent, Luik, Leuven en Brussel kregen Antwerpen en Mons in Henegouwen nieuwe universitaire centra. Tegelijkertijd werd de rijksbijdrage aan de Katholieke Universiteit Leuven en de Université Libre de Bruxelles verhoogd en mocht de Katholieke Universiteit in Kortrijk enkele 'kandidaturen' openen. Deze Campus Kortrijk werd een satelliet van de universiteit in Leuven, die prekandidaatsopleidingen verzorgde in de letteren en het recht. Voor het vervolg van hun studie tot aan het licentiaat of het doctoraat moesten de studenten naar Leuven.

De vakken die de letteren- en rechtenstudenten volgden, vielen net als in Leuven zelf vrijwel geheel samen. Destijds bestond deze fase van beide studies uit een brede algemene vorming. Toen echter de aantallen studenten tegenvielen, werd de Campus Kortrijk uitgebreid met prekandidaatsstudies geneeskunde, wiskunde, natuurkunde en scheikunde. Ook deze vakken werden voor studenten uit de verschillende studies zo veel mogelijk gemeenschappelijk gedoceerd. Dit leidde tot spanningen met de moederfaculteiten in Leuven die het geld en de docenten leverden, toen daar een trend naar vroegere specialisatie inzette, met meer disciplinegebonden vakken in de eerste jaren van de studie.

Dit is slechts een van de crises die de Campus Kortrijk doorstond. Andere werden veroorzaakt door de economische crisis van de jaren 1980 en doordat in de hele Europese universitaire wereld het accent van het onderwijs werd verlegd naar het onderzoek. Voor het voortbestaan van de Campus Kortrijk is achteraf gezien misschien wel beslissend geweest dat dit experiment niet na drie jaar is geëvalueerd, zoals was afgesproken. Op dat moment was de taalstrijd in België zo hoog opgelopen dat de Katholieke Universiteit Leuven werd gesplitst in twee in-

stellingen. Hiertoe verrees een nieuwe universiteit in een nieuwe stad: Louvain-la-Neuve. Tegelijkertijd slokte de geboorte van de Vrije Universiteit Brussel eveneens enorme bedragen op. Maar kennelijk was de Katholieke Universiteit Leuven telkens opnieuw bereid in de Campus Kortrijk te investeren in nieuwe studierichtingen, nieuwe gebouwen en in een jonge, enthousiaste en ambitieuze staf.

De Katholieke Universiteit opende in de loop der tijd veel meer satellieten: in Diepenbeek in Belgisch Limburg, in Oostende, Brugge, Geel en zelfs in de universiteitssteden Gent, Brussel en Antwerpen. Daarom is het jammer dat de schrijfster het waarom van dit Leuvense 'imperialisme' nauwelijks verheldert. Dit is een minpuntje in een verder helder en boeiend boek. Inmiddels is de Campus Kortrijk, hoewel deels nog altijd opstapcampus, de oudste 'universiteit' in West-Vlaanderen, waar sinds kort enkele studies tot aan het bachelorexamen kunnen worden gevolgd.

P.J. Knegtmans

Dirk Hoerder, Elise van Nederveen Meerkerk and Silke Neunsinger (eds), *Towards a Global History of Domestic and Caregiving Workers* (Leiden/Boston: Brill, 2015) 568 p. ISBN 978-90-04-29329-8.

Towards a Global History of Domestic and Caregiving Workers is de schriftelijke neerslag van een selectie van bijdragen aan een internationale conferentie in Linz, Oostenrijk in september 2013. Het boek bundelt maar liefst vijftieng artikelen, die elk een aspect uit het leven en werk van huis- en/of zorgverstrekkend personeel onderzoeken. Historisch ligt de focus vooral op de vroegmoderne, moderne en hedendaagse periode, maar geografisch geldt er geen beperking. Er zijn bijdragen over huispersoneel en verzorgenden van uiteenlopende origine in verschillende Afrikaanse, Amerikaanse, Aziatische en Europese contexten. Het boek heeft dan ook tot doel een globaal perspectief van huisarbeid' te bieden. Meer bepaald onderzoeken de verschillende bijdragen hoe 'arbeidsmigratie, gender en etnische en koloniale ontmoetingen historisch een rol speelden in het leven en de arbeidsrelaties van domestic workers' (p.1). Onder 'domestic work' wordt verstaan: alle vormen van huishoudelijke en zorgverstrekkende arbeid die in het huishouden van anderen wordt uitgevoerd (p. 2). Dit betekent dat er ook aandacht is voor onbetaalde, illegale en onvrije werkvormen, zoals bijvoorbeeld in de uitmuntende bijdragen van Shireen Ally en Magaly Rodríguez Garcia die expliciet de vage grenzen tussen verschillende types 'dienstbare' arbeid in vraag stellen.

Dat de bundel, ondanks deze brede invalshoek, geen onsamenhangende verza-